

Öppna jämförelser 2019

Enhetsundersökningen LSS

Resultatet bygger på uppgifter som lämnats från verksamheter i landet som ger insatserna bostad med särskild service för vuxna samt daglig verksamhet enligt lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade, LSS. Det är de vanligaste LSS-insatserna. Den 1 oktober 2018 hade omkring 38 000 personer daglig verksamhet och 28 000 personer bostad med särskild service [1]. Öppna jämförelser på enhetsnivå 2019 omfattar 2 086 dagliga verksamheter och 3 628 bostäder med särskild service.

Öppna jämförelser på enhetsnivå kan belysa viktiga kvalitetsaspekter och syftar till att vara ett stöd för verksamhetsutveckling på lokal nivå. Enhetsundersökningen LSS genomförs nu för tredje året i rad. Det går att se en utveckling inom flera områden, till exempel finns rutiner för att personalen ska agera vid misstanke om våld i större utsträckning och på en större andel av enheterna har personalen erbjudits utbildning i alternativ och kompletterande kommunikation, AKK.

Årets resultat visar att:

- Många verksamheter arbetar med genomförandeplaner. Till exempel har 91 procent av personerna i bostad med särskild service aktuella genomförandeplaner som innehåller individuella mål.
- Fler enheter har planer för personalens kompetensutveckling samt erbjuder kompetensutveckling i alternativ och kompletterande kommunikation (AKK). Däremot erbjuds kontinuerlig handledning fortfarande i begränsad omfattning.
- I 60 procent av boendena och 54 procent av de dagliga verksamheterna finns aktuella rutiner kring personalens agerande vid våld, vilket är en ökning från året innan.

Genomförandeplaner – ett verktyg för delaktighet, individuell planering och uppföljning

En genomförandeplan syftar till att skapa en tydlig struktur för genomförande och uppföljning av en beslutad insats. Enligt LSS ska individen i största möjliga utsträckning ges inflytande över de insatser som ges. Ett verktyg för detta i verksamheterna är genomförandeplanen [2]. Flera indikatorer i öppna jämförelser belyser hur enheterna jobbar med genomförandeplaner.

Resultaten visar att de allra flesta individer har aktuella genomförandeplaner och att de också i stor utsträckning innehåller dokumentation om delaktighet och individuella

mål. Det går att se vissa skillnader mellan de olika länen i landet och till exempel finns en spridning på andel personer med aktuella genomförandeplaner på mellan 81 och 98 procent mellan länen. På kommunnivå finns en större spridning. I ett fåtal kommuner är andelen personer med aktuella genomförandeplaner mindre än 50 procent.

Att en genomförandeplan innehåller individuellt utformade mål kan ge underlag för ett individuellt stöd, främja den enskildes delaktighet i hur insatsen utformas och ge underlag för att följa upp individens resultat. Omkring 9 av 10 personer i verksamheterna har aktuella genomförandeplaner som innehåller individuella mål. Individens behov i centrum (IBIC) ger stöd för att dokumentera mål för den enskilde på ett strukturerat och likvärdigt sätt [3]. Allt fler kommuner använder IBIC [4], som för utförare av LSS-verksamhet bland annat är ett stöd i utformningen av genomförandeplanen.

Bättre förutsättningar för rätt kompetens genom planer och kompetensutveckling

Med rätt kompetens ökar förutsättningarna för att personalen ska bidra till insatser av god kvalitet. I Socialstyrelsens allmänna råd (SOSFS 2014:2) beskrivs de kunskaper som rekommenderas för personal som arbetar i verksamheter för personer med funktionsnedsättning. Personalen bör vid behov få fortbildning, vidareutbildning och handledning i syfte att upprätthålla de kunskaper och förmågor som krävs för att ge god vård och omsorg. Ett sätt för arbetsgivare att skapa förutsättningar för kompetensutveckling som bygger på kompetensbehov och verksamhetens mål, är aktuella kompetensutvecklingsplaner. Både för enskilda medarbetare och samlad för verksamheten. Det har skett en ökning av andelen enheter som har sådana planer. Däremot är det bara i en tredjedel av de dagliga verksamheterna som personalen erbjuds kontinuerlig handledning (se tabell 1).

Tabell 1. Individuell- och samlad kompetensutvecklingsplan, kompetensutveckling inom AKK och kontinuerlig handledning, andel enheter, riket 2017–2019.

	Bostad med särskild service			Daglig verksamhet		
	2017	2018	2019	2017	2018	2019
Andel enheter där samtlig personal har en aktuell individuell kompetensutvecklingsplan*.	-	65	67	-	71	74
Andel enheter med en aktuell och samlad plan för personalens kompetensutveckling.	53	57	60	49	50	53
Andel enheter där personalen har erbjudits kompetensutveckling inom Alternativ och Kompletterande Kommunikation (AKK)	47	50	51	55	53	60
Andel enheter där personalen har erbjudits kontinuerlig handledning	45	45	44	34	36	32

* Indikatoren förändrades mellan 2017–2018 och det går därför inte att jämföra resultat från 2017.

Källa: Enhetsundersökning LSS 2017, 2018, 2019, Socialstyrelsen

Alternativ och kompletterande kommunikation, AKK, är ett samlingsnamn för olika kommunikationssätt och metoder som stödjer kommunikation mellan människor och hjälper personer med kommunikationssvårigheter att förstå andra och att uttrycka sig. Tillgång till AKK ökar möjligheten till att en person kan förmedla och ta emot de bud-

skap som han eller hon har behov av i sin vardagliga omgivning, vilket är en förutsättning för möjligheten att påverka sin situation. Det är därför viktigt att det i verksamheten finns kunskap hos personalen om AKK och det rekommenderas i LSS-verksamhet för att förebygga och minska utmanande beteende [5].

I 60 procent av de dagliga verksamheterna har personalen erbjudits kompetensutveckling inom AKK (se tabell 1), vilket är en ökning sedan tidigare år. Det är drygt 200 dagliga verksamheter som har uppgett att frågan inte är aktuell. Av dessa har många kommenterat antingen att behov av AKK inte finns i verksamheten då personerna i verksamheten kan tala, eller att kompetensen redan finns hos personalen.

6 av 10 boenden har aktuella rutiner för personalens agerande vid våld

Kvinnor med funktionsnedsättning har en högre våldsutsatthet än andra kvinnor. En skillnad för kvinnor med funktionsnedsättning är att konsekvensen av funktionsnedsättningen många gånger skapar en beroenderelation till omgivningen [6]. I många kommuner och verksamheter pågår ett utvecklingsarbete för att öka förutsättningarna att upptäcka våldsutsatthet och för personalen att agera riskförebyggande. Bland annat har en större andel av kommunerna i år rutiner kring hur handläggare i kommunens LSS-verksamhet ska agera vid indikation på våldsutsatthet [4].

Personalens kompetens (bland annat om våldsutsatthet, om olika funktionsnedsättningar och kommunikationsstöd) har stor betydelse. Personalen i verksamheterna är ofta de som först kan observera tecken på att allt inte står rätt till. Rutiner för hur personalen ska agera vid misstanke om eller upptäckt av att den enskilde har blivit utsatt för våld, är ett sätt att arbeta förebyggande och motverka ohälsa och eventuell otrygghet.

Här syns en ökning mellan åren 2018 och 2019 både inom bostad med särskild service och daglig verksamhet (se tabell 2). Fortfarande saknas dock sådana rutiner i knappt hälften av de dagliga verksamheterna. Det finns skillnader i resultat beroende på vilken huvudsaklig typ av daglig verksamhet det är. Till exempel har 57 procent av de enheter som bedriver gruppverksamhet i särskilda lokaler aktuella rutiner och 44 procent av de verksamheter som uppgett att de är arbetsplatsförlagd daglig verksamhet (utflyttad gruppverksamhet).

Tabell 2. Aktuella rutiner om personalens agerande vid våld, andel enheter, riket 2018–2019

	Bostad med särskild service		Daglig verksamhet	
	2018	2019	2018	2019
Aktuella rutiner vid misstanke om eller upptäckt av våld	54	60	50	54

Källa: Enhetsundersökning LSS 2018, 2019, Socialstyrelsen

Referenser

1. Registret över insatser enligt lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade, LSS, Socialstyrelsen.
2. Delaktighet och inflytande i arbetet med genomförandeplaner – Kunskapsstöd till verksamheter för personer med funktionsnedsättning. Socialstyrelsen; 2014.
3. Individens behov i centrum. Socialstyrelsen 2016.
4. Öppna jämförelser 2019 – Stöd till personer med funktionsnedsättning LSS (enkät till kommunerna).
5. Att förebygga och minska utmanande beteende i LSS-verksamhet. Ett kunskapsstöd med rekommendationer för chefer, verksamhetsansvariga och personal. Socialstyrelsen 2015
6. Insatser och stöd till personer med funktionsnedsättning. Lägesrapport 2019. Socialstyrelsen.

Öppna jämförelser

Målet med öppna jämförelser inom socialtjänsten och den kommunala hälso- och sjukvården är verksamhetsförbättring som kommer brukaren till gagn.

Datakälla: Enkät Öppna jämförelser av dagliga verksamheter 2019, enkät Öppna jämförelser av bostäder med särskild service för vuxna 2019
87 procent av dagliga verksamheter och 87 procent av bostäder med särskild service har besvarat enkäten om deras verksamhet.

Mer information

Du hittar alla resultat i Excelfilen, redovisade för stadsdelar i Göteborg och Stockholm, på enhets-, kommun-, läns- och riksnivå:

<https://www.socialstyrelsen.se/oppnajokforelser/socialtjanst>

I Öppna jämförelser Enhetsundersökning LSS 2019 – Metodbeskrivning finns information om datainsamling och redovisning.

I Öppna jämförelser Enhetsundersökning LSS 2019 – Beskrivning av indikatorer beskrivs bland annat syfte och beräkning.

<https://www.socialstyrelsen.se/oppnajokforelser/socialtjanst>

Kontakt:

Maria Rude

Telefon: 075-247 30 00

E-post: enhetsundersokninglss@socialstyrelsen.se